

Interwencje prawne i obywatelskie

zeszyt

4

Interwencje prawne i obywatelskie

Raport

2011/12

 czwarta
izba
sejmowa
Rzeczpospolita

Interwencje prawne
i obywatelskie

2011-2012

zeszyt **4**

Opracowanie graficzne

Michał Braniewski

Redakcja językowa

Maria Ofierska

Opracowanie raportu

Magdalena Skibińska

Natalia Wiszniewska

Magda Utracka

TRUST FOR CIVIL SOCIETY
IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE

Projekt „Społeczeństwo przeciw nienawiści” jest realizowany przy wsparciu udzielonym przez Trust for Civil Society w Europie Środkowej i Wschodniej.

Interwencje prawne i obywatelskie

2011 - 2012

Warszawa, marzec 2013

Stowarzyszenie przeciwko Antysemityzmowi i Ksenofobii

Wstęp

W niniejszej publikacji zamieściliśmy informacje o ważniejszych interwencjach Stowarzyszenia *Otwarta Rzeczpospolita* w latach 2011 - 2012. Dane o poszczególnych wydarzeniach zbieraliśmy podczas codziennego monitoringu prasy, powiadomienia dostawaliśmy także od członków naszego Stowarzyszenia lub od osób, które zwracały się do nas o pomoc i informację w związku z wydarzeniami, które miały miejsce w ich miejscowościach. Wiele spośród zarejestrowanych przez nas sytuacji dotyczyło wydarzeń o charakterze ksenofobicznym, rasistowskim.

Prezentowane przez nas interwencje zostały ułożone chronologicznie, każda ze spraw została przedstawiona według takiego samego schematu: opis wydarzenia, w sprawie którego podjęliśmy interwencję, forma interwencji, odpowiedź na interwencję oraz jej skutek.

W niniejszym raporcie nie przedstawiliśmy wszystkich negatywnych wydarzeń, które zarejestrowaliśmy lub o których zostaliśmy powiadomieni. Spowodowane było to z jednej strony szybką reakcją władz, odpowiednich organów, które reagowały na wydarzenie i zajmowały się jego wyjaśnieniem oraz naprawą stanu rzeczy. Tak działo się np. w przypadku obraźliwych, rasistowskich napisów na murach i budynkach. W wielu wypadkach interwencję podejmowały inne organizacje i jednostki, w związku z tym popieraliśmy ich działania, sami nie podejmując interwencji prawnej. Sprawy, które opisaliśmy w niniejszym raporcie w większości zostały umorzone, nierzadko nasze interwencje pozostawały bez odpowiedzi, a w przypadku niektórych dochodzenie nie zostało jeszcze zakończone.

Kronika wydarzeń 2011

Grudzień

Warszawa

Wydarzenie: Ratusz Miejski w Warszawie, w celu promocji miasta, wydał kalendarz na 2012 rok, w którym zamieszczona została reprodukcja antysemitckiego plakatu z okresu międzywojennego. Plakat ten, pochodzący z połowy lat 20. minionego wieku, a reklamujący ówczesny tygodnik „Rozwój”, przedstawiał stylizowaną postać polskiego żołnierza, który używając ognia wypędza z pomieszczenia, oznaczonego białym orłem, szczury. Wszelkie rekwizyty, umieszczone na plakacie, wskazują jednoznacznie, że szczury symbolizują Żydów. Wskazuje też na to podpis pod grafiką, który głosi, że reklamowane pismo „broni Polski przed zalewem żydowskim; łączy wszystkich Polaków pod hasłem «Swoj do swego po swoje»”.

Forma interwencji: List do prezydent Warszawy z prośbą o wyjaśnienie okoliczności, w jakich owa reprodukcja została zakwalifikowana do kalendarza, wstrzymanie druku kalendarza i wycofanie go z obiegu.

Skutek interwencji: Zdecydowano o wstrzymaniu dodruku kalendarza. Radni na sesji rady miasta przyjęli wspólne stanowisko w tej sprawie oświadczając, iż „Rada Warszawy wyraża głębokie ubolewanie w związku z umieszczeniem w „Kalendarzu Warszawskim” wydanym przez urząd miasta reprodukcji antysemitckiego plakatu z okresu międzywojnia. Zwracamy się do prezydenta z prośbą o wyjaśnienia i wypracowanie procedur, które pozwolą uniknąć takich sytuacji w przyszłości. Warszawa była i jest miastem otwartym dla wszystkich, bez względu na pochodzenie czy religię”.

Kronika wydarzeń 2012

Marzec

Warszawa

Wydarzenie: Zdewastowano grób Heleny Michnik i Ozajasa Szechtera na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie. Pionowa płyta z nazwiskami została zrzucona na poziomą płytę nagrobną. Z tyłu zrzuconej płyty sprawcy wyryli rysunek przedstawiający Gwiazdę Dawida na szubienicy.

Forma interwencji: 22 marca zawiadomienie do Komendy Rejonowej Policji w Warszawie IV o popełnieniu przestępstwa poprzez znieważenie miejsca spoczynku zmarłego oraz o popełnieniu przestępstwa z art. 256 § 1 k.k.

Odpowiedź: 1) Informacja od Komendy Rejonowej Policji Warszawa IV o włączeniu zawiadomienia Stowarzyszenia do materiałów już wszczętego dochodzenia w tej sprawie oraz informacja o rozszerzeniu kwalifikacji czynu o art. 257 k.k.

2) List od Prokuratury Rejonowej Warszawa Wola o umorzeniu dochodzenia. W odpowiedzi Stowarzyszenie wysłało zażalenie na postanowienie o umorzeniu dochodzenia.

3) List od Prokuratury Rejonowej Warszawa Wola z informacją o uwzględnieniu zażalenia Stowarzyszenia i uchylenie postanowienia o umorzeniu postępowania, ze względu na okoliczności wskazane w zażaleniu Stowarzyszenia, które uzasadniają konieczność uchylenia przedmiotowego postanowienia.

Skutek interwencji: Dochodzenie zostało umorzone. W uzasadnieniu umorzenia poinformowano, że nie ustalono sprawców przedmiotowego

czynu ani jego świadków, teren cmentarza nie jest objęty monitoringiem. Uznano także, że wyrycia na tablicy nagrobnej Gwiazdy Dawida na szubienicy, nie można zakwalifikować jako propagowania faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju. Zdarzenia tego nie można także zakwalifikować jako „nawoływania” do nienawiści. Prokuratura Rejonowa Warszawa Wola w uzasadnieniu umorzenia poinformowała, że pomimo umorzenia „sprawa nadal będzie pozostawać w zainteresowaniu organów ścigania i w przypadku uzyskania nowych istotnych dla sprawy informacji śledztwo zostanie niezwłocznie podjęte”.

Poznań

Wydarzenie: Publiczne rozpowszechnianie książki „Najświętsze trzy Hostie” Mieczysława Noskowicza z 1926 roku, zawierającej treści o charakterze antysemickim, stanowiące jaskrawy przejaw najbardziej tradycyjnych, utrwalanych od wielu lat antysemickich stereotypów i przesądów, poprzez ponowne jej opublikowanie przez wydawnictwo WERS.

Forma interwencji: 10 marca zawiadomienie do Prokuratury Okręgowej o możliwości naruszenia przepisów polskiego kodeksu karnego, tj. art. 256 k.k.

Odpowiedź: Informacje o przesłaniu zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa do Prokuratury Rejonowej Poznań Stare Miasto celem procesowego rozpoznania.

Skutek interwencji: Dochodzenie zostało umorzone. W uzasadnieniu decyzji Prokuratura Poznańska uznała, że nie można uznać wznowienia publikacji zawierającej szkodliwe poglądy i stereotypy „za zachęcanie do nienawiści”. Po umorzeniu dochodzenia Stowarzyszenie *Otwarta Rzeczpospolita* zwróciło się do Prokuratora Generalnego o przyjrzenie się sprawie. W odpowiedzi Prokurator Generalny poinformował, że akta postępowania poddane zostały analizie w Departamencie Postępowania Przygotowawczego Prokuratury Generalnej, a przeprowadzone badanie aktowe wykazało słuszność umorzenia dochodzenia w tej sprawie.

Kwiecień

Polska

Wydarzenie: Nauczycielka z kędzierzyńskiego liceum Marzanna Pogorzelska, wypowiedziała się krytycznie o piosence „Urodziłem się w Polsce” zespołu „Złe psy”, której nie przyjęło na antenę opolskie radio publiczne. Jej opinia spotkała się natychmiast z atakami, zarówno ze strony regionalnej prasy (Tygodnik „7 dni” zmanipulował jej wypowiedź podając ją w oderwaniu od kontekstu), jak i ze strony polityka i byłego ministra edukacji Sławomira Kłosowskiego.

Forma interwencji: List ze stanowiskiem *Otwartej Rzeczypospolitej* z wyrazami poparcia dla opinii Marzanny Pogorzelskiej dotyczącej piosenki „Urodziłem się w Polsce”.

Katowice

Wydarzenie: 14 kwietnia odbył się marsz Obozu Narodowo-Radykalnego (ONR) w Katowicach, podczas którego uczestnicy marszu publicznie prezentowali transparent z napisem „ŚMIERĆ WROGOM OJCZYZNY”, przy czym słowo „wrogom” zostało wystylizowane na litery hebrajskiego alfabetu. Napis ten, odczytywany nie tylko wprost, lecz również w kontekście charakteru działalności ONR - organizacji skrajnej, od wielu lat w sposób jawny posługującej się antysemicką retoryką, niósł za sobą jasne, skrajnie nienawistne wezwanie do stosowania przemocy wobec Żydów.

Forma interwencji: 23 kwietnia zawiadomienie do Prokuratora Generalnego RP Andrzeja Seremeta o popełnieniu przestępstwa z art. 256 k.k. za publiczne prezentowanie transparentu nawołującego do nienawiści.

Odpowiedź: 1) Informacja od Prokuratury Okręgowej w Katowicach o przekazaniu pisma do Prokuratury Rejonowej Katowice Południe w Katowicach w celu nadania stosownego biegu sprawie.

2) Pismo z Komendy Rejonowej Policji Warszawa I, która wykonując czynności zlecone przez KMP w Katowicach prosi o stawiennictwo członka Stowarzyszenia w celu przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie - w odpowiedzi wysłano pismo z podtrzymaniem złożonego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa.

3) Pismo z Komendy Rejonowej Policji Warszawa I z prośbą o stawiennictwo członka zarządu celem przesłuchania w charakterze świadka - w odpowiedzi stawiał się członek zarządu głównego.

Skutek interwencji: Sprawę umorzono z powodu niewykrycia sprawców przestępstwa. Podczas dochodzenia sprawdzano nagrania z miejskiego monitoringu, jednak „z uwagi na złą jakość zapisu monitoringu i fakt, że osoby niosące transparent były zamaskowane (miały na twarzach chusty, kominiarki i kaptury na głowach), brak jest możliwości ich identyfikacji.”

Polska

Wydarzenia: Działalność portalu chamsko.pl, na którym każdego dnia publikowane są grafiki, „żarty” w formie tekstów czy zdjęć, które w oczywisty sposób, wykorzystując stereotypy i odniesienia historyczne, obrażają osoby o innej niż polska narodowości, wyznawców różnych religii, osoby o odmiennym pochodzeniu, wyglądzie, czy orientacji seksualnej i tożsamości płciowej.

Forma interwencji: 23 kwietnia zawiadomienie do Prokuratora Generalnego RP Andrzeja Seremeta o popełnieniu przestępstwa z art. 256 i 257 k.k.

Odpowiedź: 1) Informacja o przekazaniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa do Komendy Rejonowej Policji.

2) Pismo z prośbą o stawiennictwo uprawnionego przedstawiciela Stowarzyszenia celem złożenia stosownego zawiadomienia w przedmiotowej sprawie.

3) Zawiadomienie, że wszczęto dochodzenie w sprawie o popełnienie przestępstwa określonego w art. 257 k.k.

Maj

Lublin

Wydarzenie: W Lublinie pojawiły się antysemityczne plakaty z podobizną Tomasza Pietrasiewicza, twórcy i szefa Ośrodka Brama Grodzka Teatru NN, dokumentującego żydowskie dziedzictwo Lublina, imitujące zaproszenie na sztukę teatralną. „Icka ulice, Srula kamienice, czyli jak grabić Polskę w majestacie prawa”- taki tytuł widniał na plakacie, na którym obok zdjęcia Pietrasiewicza umieszczono gwiazdę Dawida. W listopadzie ubiegłego roku podłożono atrapę ładunku wybuchowego na parapecie okna lubelskiego mieszkania Pietrasiewicza.

Forma interwencji: List do prezydenta Lublina z prośbą o zajęcie się powtarzającymi się atakami na Tomasza Pietrasiewicza oraz uczynienie wszystkiego, co możliwe w celu zapobieżenia czynom antysemitycznym. Po atakach na Pietrasiewicza w listopadzie 2011 roku, *Otwarta Rzeczpospolita* wystąpiła z apelem do aparatu ścigania, władz prokuratorskich i sądowniczych i wszystkich organów państwa o dołożenie starań, by łamiący prawo nie mogli czuć się bezkarni.

Odpowiedź: List od prezydenta Lublina z informacją, że o wydarzeniach została powiadomiona lubelska prokuratura, oraz że prezydent Lublina zwrócił się do służb porządkowych i miejskiego komendanta policji o podjęcie działań, które położą kres czynom antysemitycznym i nietolerancyjnym.

Sierpień

Wrocław

Wydarzenie: 5 sierpnia we Wrocławiu grupa członków i sympatyków Narodowego Odrodzenia Polski jeździła tramwajem wynajętym od Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego. Na tramwaju zawisły falanga i krzyż celtycki - transparenty NOP, którego członkowie przez megafon wykrzyki-

wali hasła m.in. „Raz sierpem, raz młotem czerwoną hołotę”, a na przystankach rozdawali ulotki. Trasa przejazdu tramwaju wiodła przez całe centrum miasta. 6 sierpnia - „Tak się zabawia szlachta z Wrocławia”, taką nalepkę na swoim skuterze znalazł muzyk Fernando Torres, siostrzeniec znanego w Polsce muzyka Josego Torresa. Skuter muzyka został zdemolowany, na karoserii chuligani umieścili napis „KKK”, skrót od Ku Klux Klan oraz napis „white power”.

Forma interwencji: 9 sierpnia w sprawie przejazdu członków NOP tramwajem wynajętym od MPK we Wrocławiu Stowarzyszenie *Otwarta Rzeczpospolita* napisało list do Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego z apelem o uważniejsze sprawdzanie osób chcących korzystać z oferty MPK, a w przypadkach, które bywają wątpliwe, o zgłaszanie tego odpowiednim organom. List wysłany do MPK został także przekazany Rzecznikowi Praw Obywatelskich. 10 sierpnia wysłano również list do prezydenta Wrocławia Rafała Dutkiewicza w sprawie przejazdu członków NOP tramwajem oraz w sprawie zniszczenia skutera muzyka z pytaniem, jakie kroki zostały podjęte.

Odpowiedź: 20 sierpnia list od MPK we Wrocławiu z informacją, że MPK podjęło współpracę z organami ścigania, które mają sprawę zbadać i wyjaśnić jej wszelkie okoliczności, oraz z informacją, że do czasu wypracowania przez MPK odpowiednich procedur, które w przyszłości pozwolą na uniknięcie podobnych sytuacji, zawieszony został komercyjny najem pojazdów. 22 sierpnia list od dyrektora Departamentu Prezydenta Wrocławia, w którym przedstawione zostały działania prezydenta Wrocławia na rzecz tolerancji. 29 sierpnia list z biura Rzecznika Praw Obywatelskich, że w związku z informacją uzyskaną od Stowarzyszenia *Otwarta Rzeczpospolita* o przejeździe członków NOP - tramwajem MPK i przeprowadzeniu z niego manifestacji Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do komendanta wojewódzkiego policji we Wrocławiu z prośbą o wyjaśnienie przedmiotowej sprawy, ponieważ według RPO wydarzenie z 5 sierpnia mogło wyczerpać znamiona czynu zabronionego określanego w art. 256 k.k. tj. nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych oraz wyznaniowych.

Skutek interwencji: Postępowanie w sprawie wynajęcia tramwaju przez członków NOP jest w toku.

Znamirowice

Wydarzenie: Hotel *Farma Zdrowia* znajdujący się koło Nowego Sącza odmawia obsługi gości z Ameryki i Izraela. Dodatkowo różnicuje opłaty za nocleg. Dla gości z Polski nocleg zaczyna się od 60 zł za osobę, dla turystów spoza Polski od 60 euro za osobę.

Forma interwencji: List do właścicieli hotelu (do wiadomości także Agnieszki Kozłowskiej-Rajewicz, Pełnomocniczki Rządu ds. Równego Traktowania) z apelem o niestosowanie w działalności skierowanej do szerokiej publiczności podobnych praktyk.

Odpowiedź: Brak reakcji ze strony właścicieli hotelu.

Kraków

Wydarzenie: Na budynku Społecznej Szkoły Podstawowej nr 7 i Społecznego Gimnazjum nr 8 pojawiły się napisy m.in. „Jude Hunters”, „Anty Jude”.

Forma interwencji: O napisach na budynku poinformował Stowarzyszenie jeden z członków, w związku z tym Stowarzyszenie napisało list do dyrekcji budynku szkolnego z apelem o zapobieganie takiego rodzaju działaniom i reagowanie na podobne napisy i treści.

Odpowiedź: Brak reakcji.

Październik

Europa

Wydarzenie: 1 października Eleni Zaroulia zostaje wybrana do Komisji ds. Równości i Niedyskryminacji Parlamentarnego Zgromadzenia Rady Europy. Eleni Zaroulia jest w Grecji czynną członkinią neonazistowskiej

partii „Złoty Świt”, posługującej się antysemicką i rasistowską retoryką, negującą Holokaust, oraz stosującą przemoc wobec nie-Greków.

Forma interwencji: *Otwarta Rzeczpospolita* reprezentując europejski ruch antyrasistowski EGAM [European Grassroots Antiracist Movement] wystosowała list do Andrzeja Halickiego, przewodniczącego Polskiej Delegacji do Zgromadzenia Rady Europy, z prośbą o podjęcie kroków prowadzących do wykluczenia Eleni Zarouli ze Zgromadzenia Rady Europy. Pismo zostało także wysłane do wiadomości Tadeusza Iwińskiego, Roberta Biedronia, Grzegorza Biereckiego i Elżbiety Radziszewskiej.

Odpowiedź: Brak odpowiedzi.

Listopad

Bedoń

Wydarzenie: Przy drodze publicznej przechodzącej niedaleko kościoła w miejscowości Bedoń znajduje się tablica, na której nazwa miejscowości Jedwabne pojawiła się w kontekście oskarżeń „o skazanie na śmierć, zsyłkę na Sybir, przesładowania” Polaków przez „mniejszość narodową żydowską w Polsce”. Tablica podaje informacje niezgodne z prawdą.

Forma interwencji: 28 listopada list do parafii rzymskokatolickiej pod wezwaniem Matki Boskiej Królowej Polski w Bedoniu z prośbą o usunięcie tablicy ze wskazaniem, iż umieszczone na niej napisy są niezgodne z prawdą.

Odpowiedź: Brak odpowiedzi.